

PRIVREDNA
KOMORA
SRBIJE

DNEVNI PREGLED

PRIVREDNIH KRETANJA
- UKRAJINSKA KRIZA -

23. MART 2022. GODINE

BREAKING

U Srbiji gotovo **zamrla trgovina pšenicom** za koju i dalje važi zabrana izvoza, dok je **nivo zaliha neuobičajeno visok za našu zemlju!**

DNEVNI PREGLED PRIVREDNIH KRETANJA (UKRAJINSKA KRIZA) – 23. MART 2022. GODINE

Opšta napomena privrednicima u Srbiji

Zbog političke situacije prouzrokovane ukrajinskom krizom otežano je poslovanje sa Ukrajinom, Rusijom i Belorusijom uz kontinuirano povećanje rizika. Zbog najava reakcija RF na sankcije uvedene od strane USA, UK, EU situacija na globalnom tržištu je praktično nepredvidiva i očekivanja su **da će u narednom periodu doći do pogoršanja uslova poslovanja.**

Preporuka Privredne komore Srbije svojim članicama je da budu vrlo oprezni u realizaciji poslovnih poduhvata sa ovim zemljama i da se konsultuju sa stručnim službama PKS.

Opšta info stranica PKS povodom ukrajinske krize: <https://pks.rs/strana/ukrajina-info-servis>

Pozivni centar: 0800 808 809 (radnim danima) i 066 875 0 600 i 066 875 1114 (vikendom)

E-mail: kriznistab@pks.rs

Građevinska industrija

PKS iznela Vladi Srbije dva predloga za rešenje problema u proizvodnji čelnične armature za građevinu.

Predsednik Privredne komore Srbije Marko Čadež sa saradnicima u razgovoru sa premijerkom Srbije Anom Brnabić i resornim ministrima o problemima u proizvodnji rebrastog čelika i čelične armature koja se koristi u građevini, izneo je dva predloga kako bi se rešio problem nabavke metalnog otpada koji se koristi kao sirovina. Prvi je da Vlada Srbije razmotri mogućnost jednostavnijeg uvoza metalnog otpada, a drugi pooštavanje inspeksijskog nadzora nad prikupljanjem i trgovinom metalnog otpada kako bi prvenstveno bile zadovoljene potrebe domaćih proizvođača.

Glavni problem je nedostatak metalnog otpada jer sakupljači otpada koji se generiše i sakuplja u Srbiji gomilaju zalihe što stvara probleme firmama za proizvodnju ovog građevinskog materija.

* Sukob u Ukrajini doveo je do globalnog poremećaja tržišta hemikalija neophodnih za održavanje procesa proizvodnje cementa, prvenstveno gvožđe-sulfata i rastvora uree. U cementarama u Srbiji postoje zalihe za šest meseci.

Cementare su svoje potrebe za ugljem i naftnim koksom od oko 14 miliona evra, podmirivale 50% uvozom iz Rusije. Vlada Srbije na predlog PKS ubrzano radi na hitnom usklađivanju sa regulativama EU o korišćenju alternativnih goriva. Održano je nekoliko sastanaka i očekujemo rešenja koja će omogućiti nesmetanu proizvodnju cementa u Srbiji. Tržišta sa kojih je moguće da se uvezu kameni, mrki ugalj i koks su Grčka, Mađarska, Rumunija i SAD.

Kontakt: <https://pks.rs/udruzenje/udruzenje-za-gradevinarstvo-industriju-gradevinskog-materijala-i-stambenu-industriju>

E-mail: gradjevinarstvo@pks.rs

Transport

Transport robe prema Rusiji i dalje funkcioniše uz sve veći rizik prilikom tretiranja tereta od strane tranzitnih zemalja EU. Za transport robe iz Ruske Federacije u Srbiju, za izradu T1 tranzitnog dokumenta kroz EU, velika većina PL/LT/LV/EST špeditera zahteva kupoprodajne ugovore između RU i SRB uvoznika. Na granici sa PL, u povratnim vožnjama sa ruskom robom u vozilima, sve je neizvesnije otvaranje T1 tranzitnog dokumenta.

Iako je za sada transport moguć, i mogu se očekivati dalje mere EU koje će otežati najpre prevoz robe iz RUS preko EU zemalja, ali i mere Ruske Federacije za koje će zemlje i tržišta odrediti zabranu izvoza proizvoda i sirovina iz RF.

Zabranjen je tranzit, prenos, izvoz, pretovar i svako drugo kretanje robe koja ulazi u EU i koja je namenjena Rusiji, ukoliko je uključena na listu sankcija EU.

Sva roba na navedenoj listi sankcija EU koja je namenjena Rusiji biće predmet procene rizika od strane carinskih organa EU koji mogu odlučiti da li je pošiljka na listi predmetnih sankcija. Ovo će se posledično primenjivati i na eventualne nove sankcije EU usmerene na izvoz robe ka Rusiji.

<https://pks.rs/strana/sankcije-eu-usmerene-ka-rusiji> - link na sajt PKS

Svi prelazi RU-BY i RU –FIN su otvoreni i saobraćaj se odvija bez zadržavanja.

Stanje na prelazima ka ostalom delu EU:

- Shumilkino /Luhama (RU-EST) na izlazu se čeka oko 2 – 3 sata, a na ulazu u zemlju (Luhama) oko 3-5 sati.
- Ubylinka /Grebneva (RU-LV) : na izlazu bez dužih zadržavanja , a na ulazu bez zadržavanja.

Belorusija: sa RU su svi prelazi otvoreni dvosmerno.

Izlaz ka EU: BY ka LV i LT čeka se **četiri do šest dana** bez elektronskih propusnica.

Granica Kukuryki - Kozłowiczy (BY-PL) kolona je 55+ km sa PL strane (oko 3-4 dana zadržavanja) 10+ km sa BY strane (20-24 sati). Prelaz je tokom vikenda do utorka bio privremeno zatvoren i očekuje se usporeni rad i protok vozila tokom cele nedelje.

Svi prelazi Iz Ukrajine ka Belorusiji su zatvoreni osim za izbegličke konvoje (putnička vozila). Prelazi Chop ka Mađarskoj i Đakovo ka Rumuniji zatvoreni su za tranzit robe osim za humanitarne konvoje. Prelaz Yagodin je otvoren za prazna vozila, humanitarne i izbegličke konvoje.

Zabranjen je tranzit robe u EU iz UA republika DNR i LNR usled nemogućnosti dokaza o poreklu robe.

Situacija na terenu se menja svakodnevno i prevoznicima se preporučuje da pažljivo procene rizik prilikom organizovanja transporta ka Rusiji, budu u kontaktu sa Udruženjem za saobraćaj pri PKS i prate na sajtu PKS stanje na graničnim prelazima (izvor info Milšped).

Troškovi transporta kontinuirano rastu imajući u vidu nagli rast cene nafte, vreme čekanja na granicama, neizvesnost u pogledu funkcionisanja graničnih prelaza, kao i ozbiljne poteškoće u angažovanju i ceni vozača koji su spremni da voze na ovom tržištu, kao i nemogućnosti osiguravanja robe u transportu.

Pretovarna luka Konstanca trenutno prima ruske brodove, bez informacije koliko će to dugo trajati. Za sada železnički transport funkcioniše preko Poljske i Belorusije. Er Srbija sprovodi letove za Rusiju.

Korisni linkovi za praćenje situacije na granicama:

Stanje na graničnim prelazima Rusija, Ukrajina i Belorusija:

<https://pks.rs/strana/sekcija/ukrajina-informacije-o-granicnim-prelazima>

Letonija:

vid.gov.lv/ru/kravas_auto_rindas

Estonija:

estonianborder.eu/yphis/bordersAndWaitingAreas.action

estonianborder.eu/yphis/borderQueueInfo.action

Kontakt: <https://pks.rs/udruzenje/udruzenje-za-saobracaj>

E-mail: saobracaj@pks.rs

Platni promet

Prema izveštajima banaka čiji klijenti posluju sa partnerima u kriznom području, plaćanja ka kriznim područjima na istoku Evrope se izvršavaju, ali platni promet sa Belorusijom, Rusijom i Ukrajinom može biti otežan, usporen ili može doći do odbijanja pojedinačnih transakcija, usled dodatnih provera od strane korespondentskih banaka uključenih u pojedinačna plaćanja. Nisu uočeni značajniji problemi u realizaciji naplate iz ugroženog regiona, uz uslov da su u pitanju prilivi koji su inicijalno usmereni preko neke od banaka koje nisu isključene iz SWIFT sistema, te koji nesmetano budu procesirani do korespondentih banaka naših banaka. Narednih dana se očekuje podzakonska regulativa centralne banke Rusije, koja će utvrditi granične iznose plaćanja, za pojedine vrste ugovora, preko kojih će plaćanje biti moguće samo uz saglasnost državne komisije.

Platni promet sa Ukrajinom nema ograničenja u pogledu međunarodnih sankcija, ali su propisima Narodne banke Ukraine, u skladu sa ratnim stanjem proglašenim 24. februara u tajanju od 30 dana, pravnim licima zabranjeni prekogranični transferi u valuti, osim za robe koje se nalazi na spisku "kritičnih dobara". Plaćanje roba i usluga karticama izdatim u Ukrajini nema ograničenja. Privredna komora Ukrajine svojim privrednicima izdaje potvrde o "višoj sili". Stoga je potreban dodatan oprez pri isporuci robe u Ukrajinu, u smislu mogućnosti naplate izvoza u narednom periodu.

Ruske i beloruske kompanije otežano dolaze do EUR, što predstavlja dodatno opterećenje u samom procesu naplate iz Rusije. Transakcije u rubljama se obaljavaju u manjem obimu, dodatno opterećene volatilnim kursom ali se i te pozicije zatvaraju, mada usporeno. U ovom momentu je lakše omogućiti devizne prilive u RUB za naše izvoznike nego devizna plaćanja uvoznika u RUB.

Imajući u vidu povećanje rizika, apelujemo na izvoznike da budu oprezni prilikom izvoza većih količina robe. Na rizik naplate treba dodati i praktičnu nemogućnost osiguranja robe u tranzitu pri isporuci robe na tržišta RUS, BLR, UKR.

Kontakt: <https://pks.rs/udruzenje/udruzenje-za-bankarstvo-osiguranje-i-druge-finansijske-institucije>

E-mail: bankarstvo@pks.rs

Energetika

Vlada Srbije izmenama Uredbe o ograničenju visine cena derivata nafte je dozvolila da se gorivo kojem je ograničena cena na pumpama može **točiti** i u prenosne posude - **kanistre do 60 litara**. Ovim su izašli u susret pre svega zahtevima poljoprivrednika koji kao sredstva za rad koriste poljoprivredne mašine da nesmetano obavljaju poslove.

Napomena za sektore privrede koje koriste radne mašine: Uredba o ograničenju cena derivata nafte reguliše cene dva derivata, kao i načine utakanja, tj. propisuje da se ti derivati mogu utakati u pogonske rezervoare prevoznih sredstava i još 60 dodatnih litara goriva u mobilne posude za transport goriva kako je odlučeno izmenama Uredbe.

Trgovci gorivima dužni su da postupe po odredbama ove Uredbe **samo u slučaju dva derivata: evro dizel i EVRO PREMIJUM BMB 95**. Svi drugi derivati su na slobodnom režimu i mogu biti utakani i u druge posude pod uslovom da su izrađene za tu namenu i u skladu sa ADR sertifikatom, a to podrazumeva i brendirano dizel gorivo, BMB100, TNG. Ali, ova motorna goriva su skuplja u odnosu na dva osnovna derivata. Ograničenje utakanja goriva zadaje velike problem mnogim sektorima koji imaju u pogonu radne mašine. **PKS je u komunikaciji s nadležnim ministarstvima i intenzivno radi na pronalaženju načina da se omogući utakanje većih količina i osnovna dva derivata u pokretne posude.**

Snabdevanje svim vrstama derivata nafte je redovno i stabilno. Na benzinskim stanicama ima svih vrsta motornih goriva i prodaja se odvija bez većih problema. Shodno Uredbi o ograničenju visine cena derivata nafte regulisane su cene dva osnovna derivata, evro dizel i benzin evro premijum od 95 oktana.

Od petka, 18.03.2022., su nove regulisane cene, neznatno niže i važiće do narednog petka, 25. marta 2022. do 15 časova:

1. EVRO DIZEL	187,23 za litar (pojeftinjenje za 0,42)
2. EVRO PREMIJUM BMB 95	176,05 za litar (pojeftinjenje za 0,24)

Snabdevanje gasom je stabilno, uvoz se realizuje iz Rusije turskim i balkanskim tokom. Cena je na nivou ugovorenih cena u iznosu od 270 dolara za 1.000 kubnih metara gasa i biće iste do juna 2022.godine. U zimskom periodu kada je potrošnja povišena nedostajuće količine u odnosu na ugovorene se nabavljaju po tržišnim cenama, a razlika u ceni se nadomešćuje iz budžeta Republike Srbije u skladu sa Uredbom o privremenoj meri ograničavanja cene gasa i nadoknadi razlike u ceni prirodnog gasa nabavljenog iz uvoza ili proizvedenog u Republici Srbiji „Službeni glasnik RS“, broj 30/2022. Uvoz gasa se odvija bez većih problema Balkanskim (srpskim) tokom.

Snabdevenost električnom energijom je stabilno i odvija se bez problema. Proizvodnja uglja na kopovima Kolubare je stabilizovana i očekuje uspostavljanje proizvodnje na planiranom nivou. Problem kolubarskog uglja je kvalitet, tj. energetska vrednost uglja kao i neotkrivena jalovina. Kostolački kopovi podigli su proizvodnju.

Kontakt: <https://pks.rs/udruzenje/udruzenje-za-energetiku-i-energetsko-rudarstvo>

E-mail: energetika@pks.rs

Snabdevenost maloprodaje

Dana 21. marta dolazi do rasta tražnje za svim artiklima, osim za svežim mesom (-8,1%) i solju (-2%). Zabeležen je rast u većini kategorija od kojih su ključne riblje konzerve (31,6%), konzervirana hrana (22,1%), šećer (19,2%) i pakovano meso (17,8%), a slede testenina i brašno.

Porast tražnje za ribljim konzervama se može objasniti trajanjem Velikog posta, stoga su trgovinski lanci kroz akcije snizili cene artikala koji pripadaju pomenutoj kategoriji.

Snabdevanje je stabilno. PKS objavljuje svakodnevno u 16h pregled tražnje 11 grupa proizvoda.

Kontakt: <https://pks.rs/udruzenje/udruzenje-za-trgovinu>

E-mail: trgovina@pks.rs

Proizvodnja hrane

Vlada Srbije usvojila je i izmenjenu Odluku o privremenoj zabrani izvoza osnovnih poljoprivredno prehrambenih proizvoda kojom se **sirovo ulje od semena suncokreta ili šafranike izuzima od zabrane izvoza. Na listu proizvoda za koje se privremeno zabranjuje izvoz, dodato je i rafinisano suncokretovo ulje.**

Vlada Republike Srbije Odlukom o privremenoj zabrani izvoza osnovnih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda bitnih za stanovništvo od 17. marta, izuzima od zabrane izvoza sirovo ulje od semena suncokreta ili šafranike. Obrazloženje je da se ovaj proizvod ne može koristiti za dalju preradu u rafinisano suncokretovo ulje i da se najčešće koristi u industriji boja i lakova. Na listu proizvoda za koje se privremeno zabranjuje izvoz dodato je i rafinisano suncokretovo ulje. Proizvođači jestivog suncokretovog ulja su stava da se u što skorije vreme izuzme jestivo ulje iz Odluke. Svi trgovinski lanci u RS se snabdevaju po već potpisanim ugovorima i suncokretovog ulja ima dovoljno za stanovništvo.

Dugotrajna zabrana izvoza pšenice i kukuruza može da izazove probleme i po prolećnu setvu, jer je poljoprivrednicima neophodan novac da bi mogli da finansiraju novu setvu. Posledice će snositi kako proizvođači, tako i izvoznici koji izvoze preko luka jer ne mogu svoju robu da plasiraju s obzirom da su vezani ugovorom. Ukoliko i budu realizovali izvoz, snosiće finasijske posledice. Izvoznici su svoju robu avansirali po većim cenama, a ukoliko se i odluče da prodaju Robnim rezervama, direkcija neće biti u mogućnosti da primi tolike zalihe.

Ponuda, tražnja i cene kukuruza, pšenice, ječma i soje:

- **Kukuruz** – pad ponude i tražnje, pa samim tim i obim trgovanja. Ako cena kukuruza nastavi da pada na međunarodnom tržištu treba očekivati izlazak iz ugovora onih kupaca koji su kukuruz ugovorili po visokim cenama. To će dodatno zakomplikovati situaciju na domaćem tržištu kada odluka o zabrani izvoza na neodređeno vreme bude ukinuta. Upita na Produktnoj berzi još uvek nema, a cena je na nivou od 32,00 din/kg bez PDV-a.
- **Pšenica** – Mali obim trgovanja po nižim cenama. Zalihe su neuobičajeno visoke za Srbiju, cena je niža sa svakim danom za koji smo bliži žetvi. Ponuda pšenice je na cenovnom nivou od 35,00 do 35,50 din/kg bez PDV-a, a tražnja je na nižem cenovnom nivou.

- **Ječam** – zabrana izvoza kukuruza i pšenice, znatno je podigla tražnju za ječmom, posebno kod malih kupaca iz zemalja okruženja. Veća tražnja uticala je na cenu koja je zadržala uzlazni trend. Ječmom se trgovalo od 35,20 rsd/kg.
- **Soja** - nastavlja se povećana tražnja kao i prethodnih dana, primetna je slabija ponuda ove uljarice. Tražnja soje ovog jutra je na cenovnom nivou od 80,00 do 81,00 din/kg bez PDV-a, uz obračun kvaliteta, u zavisnosti od pariteta.

Cene pšenice na američkim lukama i tokom prethodne nedelje imale su **silazni trend** na nedeljnom nivou. **Na berzi u Čikagu** cena pšenice se kretala od 390,81\$/t, a kukuruza 291,95 \$/t. **Na berzi u Parizu** cene za pšenicu su iznosile 361,75 evra/t, a za kukuruz 324,5 evra/t.

Uvoznici iz zemalja CEFTA 2006 se javljaju sa problemom isporuke ograničenih zabranjenih roba (brašno i pšenica) za izvoz na tržišta Makedonije, BiH i Crne Gore sa isticanjem problema vezanih za nesipunjavanje dogovorenih poslovnih aranžmana, što će se negativno odraziti na njihovo poslovanje. Crna Gora je otvorila tender za popunjavanje robnih rezervi brašnom i suočena je sa velikom nestašicom brašna.

Napomene:

- Na zahtev članica Grupacije proizvođača žitarica, industrijskog i krmnog bilja PKS, upućena je inicijativa za izmenu Odluke o privremenoj zabrani izvoza osnovnih poljoprivredno prehrambenih proizvoda bitnih za stanovništvo (pšenica, kukuruz, brašno i kukuruzna prekrupa). Dopis je upućen 15. marta potpredsedniku Vlade i ministru poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, g-dinu Branislavu Nedimoviću sa predlogom da se dozvoli slobodan izvoz brašna, a da maksimalnu kvotu do kraja ekonomske godine za pšenicu roda 2021. (30. jun 2022.) i za kukuruz roda 2021. (do kraja 30. septembra 2022.) odredi nadležno ministarstvo uz poštovanje raspoloživih zaliha.
- Na osnovu informacija dobijenih od Žita Srbije, ugovorene količine pšenice za izvoz iznose oko 350.000 tona, a kukuruza oko 650.000 tona. Ovi podaci su od strane Žita Srbije dostavljeni MPŠV.
- Izuzetno je važno voditi računa o domaćim proizvođačima ulja koji imaju već unapred potpisane ugovore koje treba da ispoštuju, jer pozicioniranje na evropskom i tržištu regiona je vrlo složeno.
- Nakon održanog sastanka sa proizvođačima i izvoznici voća i povrća na tržište Ruske Federacije od strane Privredne komore, proizvođačima je predloženo da u toku ove nedelje sve kompanije dostave svoj proizvodni program u cilju prezentovanja proizvoda egipatskom tržištu koji bi realizovala privredna delegacije koja bi krajem naredne nedelje već otputovala u Egipat. Za predstavnika domaćih proizvođača i izvoznika predložena je kompanija Agrounija koja bi ovom prilikom predstavila objedinjenu ponudu svih domaćih kompanija zainteresovanih za izvoz na pomenuto tržište.

Kontakt: <https://pks.rs/udruzenje/udruzenje-za-biljnu-proizvodnju-i-prehrambenu-industriju>

E-mail: biljna.prehrambena@pks.rs

Sektor mesa

Primetno je povećanje cena sirovina iz uvoza (primer - svinjska plećka 2,00 do 3,00 eura/kg), čije su zalihe na nivou koji obezbeđuje nesmentanu proizvodnju za narednih 1 do 2 meseca.

I dalje postoje poteškoće u nabavci ambalaže, naročito metalne i plastične, zbog čega je potrebno razmatrati i alternativne dobavljače.

Spoljna trgovina se odvija kao i do sada. Planirane su realizacije novih isporuka za tržište RF, takođe i na ostala strana tržišta sa kojima je ostvarena saradnja kao što su Severna Amerika, EU, Afrika, CEFTA.

Kontakt: <https://pks.rs/udruzenje/udruzenje-za-stocarstvo-i-proizvodnju-stocarskih-proizvoda>

E-mail: stocarstvo@pks.rs

Hemijska industrija

Gumarska industrija određene sirovine dominantno uvozi iz Rusije i Belorusije, kao što su industrijska čađ, kaučuk i kord. S obzirom da multinacionalne kompanije koje posluju u Srbiji imaju određene standarde za dobavljače (iako za sve sirovine, postoji preko 10 alternativnih zemalja iz kojih je moguć uvoz), pitanje je da li dobavljači mogu da ispune uslove. Pojedini proizvođači imaju zalihe sirovina za 6 meseci, ali centrale traže da neke sirovine pošalju u njihove fabrike u EU kako ne bi imali zastoje u proizvodnji i zbog uštede sirovina traže smanjenje proizvodnje u Srbiji.

Proizvodnja veštačkog đubriva, kalijum hlorid, 81,1% uvoza iz Rusije, a 18,9% iz Belorusije do sada nije uvezeno sa drugih tržišta, ali alternativna tržišta mogu biti Kanada, Kina, Izrael i Jordan, pitanje je količina i cena. Urea i azotna đubriva se uvoze iz Ruske Federacije, a alternativna tržišta su Hrvatska, Libija, Rumunija, Turkmenistan, Azerbejdžan, Austrija, Mađarska, Nemačka, Ujedinjeni Arapski Emirati, Turska, Holandija, Slovačka.

Đubriva u Srbiji kao i sirovina za njegovu proizvodnju ima dovoljno za period predstojeće setve. U Srbiji trenutno ima 160.000 tona uree, a godišnja potrošnja je 250.000 tona. Kada postoji puno alternativnih tržišta cena je slična. Bezvodni amonijak se u značajnim količinama uvozi iz Ruske Federacije, ali postoje alternativna tržišta.

Na Produktnoj berzi je u pretodnoj nedelji na tržištu mineralnih đubriva Ruski AN, pakovanje 600/1, prometovan je po ceni od 102,66 din/kg bez PDV-a. Ugovor za rusku ureu, pakovanje 25/1, zaključen je po ceni od 108,82 din/kg bez PDV-a.

U martu mesecu je cena monomera porasla za 50 do 135 evra po toni, što je neočekivano i što je doprinelo povećanju cene polimera. Tako je cena polipropilena 1393\$/t [to je 6,82% viša cena nego u februaru, cena polietilena je 1409\$/t [to je 3,97% veća cena nego u februaru. Podaci su preuzeti sa Bloomberg Terminala

Kontakt: <https://pks.rs/udruzenje/udruzenje-za-hemijsku-gumarsku-industriju-i-industriju-nemetala>

E-mail: hemija@pks.rs

Metalska i elektro industrija

Kompanije iz sektora metalske i elektro industrije imaju problema u funkcionisanju. **Situacija se usložnjava u automobilske industriji**, jer postoje informacije da sada već nekoliko kompanija u Srbiji imaju problema u organizaciji proizvodnje zbog nedostataka sirovina.

Evropska komisija usvojila je novu Uredbu (broj 2022/434) kojom je izvršena preraspodela kvota za uvoz čelika u EU koje su do sad bile namenjene Rusiji i Belorusiji. **Ovom uredbom Srbiji su povećane kvote za izvoz u EU pojedinih vrsti čelika.** Konkretno, povećana je specifična kvota za kategoriju 1, dok su za kategorije 3A, 3B, 7, 12, 13, 16, 19, 21, 24, 25B, 26, 27 i 28 povećane rezidualne kvote koje Srbija može da koristi. Ova uredba EK doneta je nakon odluke o zabrani uvoza čelika iz Rusije i Belorusije na tržište Evropske Unije. Tekst uredbe se nalazi na linkovima

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022R0434&from=EN>

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022R0434&from=EN>

Problem sa sirovinama (čelični limovi, cevi, profil) je postao alarmantan. Cena čelika se drastično uvećala, a trgovci su prestali (ili usporili) sa prodajom čime je direktno ugrožena realizacija ugovorenih poslova kompanije u oblasti metaloprerade/mašingradnje. U nekim slučajevima ugovoreni poslovi na ovim tržištima se otkazuju, zbog više sile.

U elektro-industriji cene osnovnih metala rastu, ali situacija sa nabavkom elektro komponenata trenutno nije poremećena. Firma koja proizvodi pametna brojila planirala je za ovu godinu izvoz u vrednosti od 15 miliona evra, a duplo više u 2023. godini, čime bi ušli u prvih pet izvoznika na tržište Rusije u metalnoj i elektro-industriji. U slučaju odluke o uvođenju sankcija Rusiji, smatraju da visokotehnološki proizvodi treba da budu izuzeti.

Sektor poljoprivredne mehanizacije nema većih problema, osim već konstatovanih koji se tiču porasta cena sirovina i transporta, kao i otežanog plaćanja. Sva privredna društva iskazuju strah i neizvesnost u vezi sa budućim snabdevanjem energentima i njihovom cenom.

U automobilskoj industriji cene sirovina rastu, ali postoje i određene zalihe. Kompanije u Srbiji još uvek posluju bez većih problema, ali očekuju posledice izazvane smanjivanjem obima proizvodnje automobila na svetskom nivou.

Proizvodnja bakra i aluminijuma za sada se odvija bez većih smetnji. Cena ovih roba na berzi raste, što pogoduje domaćim proizvođačima. Sirovina trenutno imaju za narednih šest meseci.

Livnice prijavljuju veliki porast cena sirovina, repromaterijala, naročito otpadnih metala što će direktno uticati na povećanje cena njihovih proizvoda.

Kontakt: <https://pks.rs/udruzenje/udruzenje-za-metalnu-elektro-industriju-rudnike-metalna-i-metalurgiju>

E-mail: metalska@pks.rs

Sankcije EU prema Rusiji i Belorusiji

Uredbom EU 2022/428 iz četvrtog paketa restriktivnih mera EU ka Rusiji uvedena je zabrana EU kompanijama da obavljaju transakcije sa ruskim državnim kompanijama iz Aneksa XIX ove uredbe. Zabrana se ne primenjuje na postojeće ugovore između EU kompanija i ovih ruskih entiteta zaključene pre 16. marta 2022. godine, a koji će biti realizovani najkasnije do 15. maja 2022. godine. Uredbom je predviđeno i da su dozvoljene transakcije ukoliko je u pitanju uvoz pojedinih roba u EU, kao što su uglj, nafta, prirodni gas, titanijum, aluminijum, bakar, nikl, paladijum i rude gvožđa.

EU kompanijama nije dozvoljeno i poslovanje sa subjektima u trećim državama koji su u većinskom vlasništvu sankcionisanih ruskih kompanija, a na ovom spisku je sankcionisanih kompanija nalazi se **Gasprom Neft u čijem je vlasništvu većinski paket akcija Naftne industrije Srbije a. d. (56,15 odsto akcija).**

Zbog toga u toku su razgovori državnih institucija Srbije sa predstavnicima Evropske komisije kako bi bilo poznato da li se i u kom obimu ove sankcije odnose i na kompaniju NIS a.d.

Na osnovu konsultacija sa nadležnim službama Evropske komisije o uticaju sankcija EU usmerenih ka Rusiji na srpski izvoz i tranzit srpske robe kroz EU, obavešteni smo sledeće:

- Zabranjen je tranzit, prenos, izvoz, pretovar i svako drugo kretanje robe koja ulazi u EU i koja je namenjena Rusiji, ukoliko je uključena na listu sankcija EU (članovi 2,2a, 3b i 3c Uredbe Saveta EU 833/2014 i 2022/328).
- Sva roba na navedenoj listi sankcija EU koja je namenjena Rusiji biće predmet procene rizika od strane carinskih organa EU, koji mogu odlučiti da li je pošiljka na listi predmetnih sankcija .

Robe obuhvaćene listom sankcija EU usmerenim ka Rusiji podrazumevaju robe dvostruke namene i tehnologije i pružanje srodnih usluga, kao i ograničenja u izvozu određenih dobara i usluga koje bi mogle doprineti unapređenju ruskog sektora odbrane i bezbednosti. Ovo se takođe odnosi i na robu za pomorske navigacije i radio-komunikacionu tehnologiju Rusije.

Ograničenja se uvode na prodaju, snadbevanje, transfer ili izvoz u Rusiju specifičnih dobara i tehnologija za upotrebu u preradi nafte, kao i zabranu izvoza robe i tehnologija koje se koriste u vazduhoplovstvu i svemirskoj industriji.

Detaljan spisak roba koje se nalaze na listi sankcija EU usmerenih ka Rusiji se mogu naći u aneksima (COUNCIL REGULATION (EU) No 833/2014 (Aneks II) i COUNCIL REGULATION (EU) 2022/328 (Aneksi VI, IX i X), kao i u Uredbi Saveta (COUNCIL REGULATION (EU) 2022/394)

Najave novih sankcija EU prema Rusiji

Konsultacije o petom paketu sankcija prema Rusiji i Belorusiji počele su danas. Na nivou EU debata se vodi o mogućnostima sankcija usmerenim na zaustavljanje dalje trgovine sa Rusijom, preko luka i kopna, kao i modalitetima sankcija i njenom uticaju na trgovinu energentima iz Rusije. Očekuje se i dalje proširenje daljih sankcija usmerenim ka kompanijama i entitetima iz Rusije.

Savet EU je dao zeleno svetlo EK da se, u ime EU, pridruži plurilateralnoj izjavi koja će biti objavljena u kontekstu Svetske trgovinske organizacije (STO).

EU će zajedno sa drugim članicama STO izraziti spremnost da preduzme sve radnje koje smatraju neophodnim za zaštitu bezbednosnih interesa. Ovo može uključivati različite aktivnosti u smislu podrške Ukrajini ili suspendovanje koncesija i drugih **obaveza prema Ruskoj Federaciji, kao što je suspenzija tretmana najpovlašćenije nacije za robe i usluge.** EU smatra da proces pristupanja Belorusije STO treba da bude suspendovan.

Donete Uredbe Saveta EU o sankcijama prema Rusiji

15.03.2022. Uredba Saveta (COUNCIL REGULATION (EU) 2022/428) Uredba reguliše dodatne zabrane, i to:

- Zabrana uvoza čelika iz Rusije. U pitanju su proizvodi koji potpadaju pod zaštitne mere EU, sistem kvota (s obzirom da je ovom Uredbom Rusija skinuta sa sistema kvota za uvoz čelika i proizvoda od čelika EU, najavljeno je da će se predhodno utvđene kvote za Rusiji biti raspodeljene trećim zemljama). Detaljan spisak ove robe sa carinskim tarifnim brojevima dat je u Aneksu VII – Lista proizvoda od gvožđa i čelika iz Člana 3G Uredbe);
- Uvodena je zabrana izvoza iz EU u Rusiju luksuznih roba. nalazi se u Aneksu XVIII ove Uredbe.
- Nove sankcije pojedinim ruskim državljanima i pojedinim državnim kompanijama u sektorima avijacije, vojske, energetike, brodogradnje i mašinogradnje.
- Zabrana EU kompanijama da obavljaju transakcije sa ruskim državnim kompanijama iz Aneksa XIX ove uredbe na kojoj se nalazi i Gazprom Neft.

09.03.2022. - Uredba Saveta EU (COUNCIL REGULATION (EU) 2022/394) Na osnovu ove odluke zabranjena je:

- Prodaja, snabdevanje, transfer ili izvoz, direktno ili indirektno, robe i tehnologije za pomorsku plovidbu bilo kom fizičkom ili pravnom licu, entitetu ili telu u Rusiji, za upotrebu u Rusiji ili za korišćenje na brodu, koji plovi pod ruskom zastavom.

- Proširena je i lista pravnih lica, entiteta i tela na koje se primenjuju restrikcije u vezi sa investicionim uslugama, prenosivim hartijama od vrednosti, instrumentima tržišta novca i kreditima.

02.03.2022. - Uredba Saveta EU (COUNCIL REGULATION (EU) 2022/345) u vezi sa daljim restriktivnim merama u pogledu pružanja specijalizovanih usluga za razmenu finansijskih poruka - SWIFT. Savet je odlučio da zabrani: Korišćenje SWIFT sistema sledećim ruskim bankama: Banci Otkritie, Novikombank, Promsvyazbank, Rossiya Bank, Sovcombank, VNESHECONOMBANK (VEB) i VTB BANK.

Ova zabrana se odnosi na svako pravno lice, entitet ili telo osnovano u Rusiji čija su vlasnička prava direktno ili indirektno u vlasništvu više od 50% od strane gore pomenute banke; investiranje, učestvovanje ili drugi vid doprinosa u budućim projektima koje sufinansira Ruski fond za direktna ulaganja (Russian Direct Investment Fund); prodaju, snabdevanje, prenos ili izvoz novčanica denominiranih u evrima u Rusiju ili bilo kom fizičkom ili pravnom licu, entitetu ili telu u Rusiji, uključujući Vladu i Centralnu banku Rusije, ili za upotrebu u Rusiji.

Istog dana usvojena je i **Uredba Saveta EU (COUNCIL REGULATION (EU) 2022/350)** u vezi sa uvođenjem daljih restriktivnih mera za hitnu obustavu radiodifuznih aktivnosti ruskih medija u EU, ili usmerenih na EU.

28.02.2022. – Uredba Saveta EU (COUNCIL REGULATION (EU) 2022/328) Uredbom se uvode dodatna ograničenja na izvoz robe dvostruke namene i tehnologije i pružanje srodnih usluga, kao i ograničenja u izvozu određenih dobara i usluga koje bi mogle doprineti unapređenju ruskog sektora odbrane i bezbednosti.

Takođe, ograničenja se uvode na prodaju, snabdevanje, transfer ili izvoz u Rusiju specifičnih dobara i tehnologija za upotrebu u preradi nafte, kao i zabranu izvoza robe i tehnologija koje se koriste u vazduhoplovstvu i svemirskoj industriji.

Ova Uredba predstavlja proširenje trgovinskih i finansijskih sankcija ka Rusiji, koje su uvedene 2014. godine **Uredbom Saveta EU (COUNCIL REGULATION (EU) No 833/2014)**. Spisak roba za koje primenjuju restrikcije za izvoz robe iz EU u Rusiju se mogu naći u aneksima uredbi 833/2014 (Aneksi II) i 2022/328 (Aneksi VI, IX i X).

28.02.2022. – Uredba Saveta EU (COUNCIL REGULATION (EU) 2022/334) - Uredbom su uvedene dalje restriktivne mere koje zabranjuju ruskim avio-prevoznicima, svim avionima registrovanim u Rusiji i svim avionima koji nisu registrovani u Rusiji, a koji su u vlasništvu ili pod zakupom, ili na drugi način pod kontrolom bilo kojeg ruskog fizičkog ili pravnog lica, entiteta ili tela da sleću, uzleću ili preleću teritoriju Unije. Takođe zabranjuju se bilo kakve transakcije sa Centralnom bankom Rusije.

23.02.2022. – Uredba Saveta EU (COUNCIL REGULATION (EU) 2022/263) u vezi sa restrikcijom trgovine ka i iz oblasti Donjecka i Luganska, kojom je zabranjen uvoz robe i izvoz određene robe i tehnologija iz tih područja, ograničena su ulaganja u određenim privrednim sektorima i zabranjeno pružanja turističkih usluga. Spisak roba na koje se primenjuju sankcije se nalazi u Aneksu II ove uredbi. Slične mere se primenjuju od 2014. godine za robu poreklom sa Krima.

(šira informacija na linku <https://pks.rs/strana/sankcije-eu-usmerene-ka-rusiji>)

Izmena regulative u Rusiji

U Rusiji je uvedena privremena zabrana izvoza žitarica u zemlje Evroazijske ekonomske zajednice (EAEZ), kao i izvoza belog šećera i sirovog šećera od šećerne trske u treće zemlje. Privremena zabrana uvedena je u periodu od 15. marta do 30. juna 2022. godine, uključujući izvoz žitarica van teritorije Ruske Federacije, i to: pšenica i napolica (carinska grupa 1001); raž (carinska grupa 1002 TN Fed EAEU); ječam (carinska grupa 1003); kukuruz (carinska grupa 1005). Odluka omogućava niz izuzetaka za izvoz žitarica (humanitarna pomoć, tranzit, zalihe, itd.). Odluka stupa na snagu 15. marta 2022. godine.

Privremena zabrana izvoza iz Ruske Federacije, uključujući države članice EAEZ u periodu od 15. marta do 31. avgusta 2022. godine, važi za beli šećer (carinska grupa 1701 99 100) i sirovi šećer od šećerne trske (s carinska grupa 1701 13 i 1701 14). Odluka je usvojena sa ciljem zaštite domaćeg tržišta hrane u uslovima spoljnih ograničenja.

Ministarstvo finansija RF je objavilo da će izvozna carina na rusku naftu od 1. aprila porasti za 2,9 USD i iznosiće 61,2 USD po toni. Prema informacijama Ministarstva, prosečna cena ruske nafte Urals za period od 15. februara 2022. do 14. marta 2022. godine iznosila je 95,59 dolara po barelu, odnosno 697,8 dolara po toni. Takođe, od 1. aprila, carina na svetle naftne derivate i ulja će porasti do 18,3 USD sa 17,4 USD po toni, za tamne - do 61,2 USD sa 58,3 USD. Izvozna carina za TNG će biti 89 USD, carina za čiste frakcije LPG -80,1 USD. Izvozna carina za koks će biti 3,9\$ po toni. Trenutno izvozna carina na naftu iznosi 58,3 dolara po toni. **Mineralna goriva, mineralna ulja i proizvodi njihove destilacije, bitumenozne materije – Srbija je iz Rusije uvezla u nivou od oko 850 miliona USD u 2021, A sirovu naftu u bitumenozne minerale u iznosu od 330 mln USD. Carina za izvoz suncokretovog ulja iz Ruske Federacije od aprila će porasti do 313 dolara po toni.**

Carina za izvoz suncokretovog ulja iz Rusije od 1. aprila će porasti sa 260,1 USD po toni u martu o.g. do 313 USD, istaklo je Ministarstvo poljoprivrede RF. U februaru carina je iznosila 251,4 , u januaru - 280,8 USD, u decembru 2021 - 276,7 USD, u novembru - 194,5 USD, u oktobru - 227,2 USD, u septembru - 169,9 USD po toni. Slobodno formiranje carine za izvoz suncokretovog ulja uvedeno je od 1. septembra 2021. godine. Mehanizam "suncokretovog bafera" biće na snazi do 31. avgusta 2022.godine. **Srbija je iz Rusije u 2021. godini uvezla 1.181 tonu suncokretovog ulja vrednosno oko milion i 700 hiljada USD (u 2020. 13,2 hiljada tona (oko 12,4 mln USD)).**

Force Majeure

U vezi sa saopštenjem Trgovinsko industrijske komore Ukrajine <https://ucci.org.ua/en/press-center/uccinews/protsedura-zasvidchennia-fors-mazhornikh-obstavin-z-28-02-2022> na sajtu Privredne komore Srbije objavljeno je <https://pks.rs/vesti/odlaganje-obaveza-zbog-dejstva-vise-sile-5900>

Navedeno podrazumeva sledeće: Prvi korak podrazumeva da ona strana kod koje je nastupila viša sila obavesti drugu stranu o nemogućnosti izvršenja svojih obaveza. Takođe, da bi se razumno odložili rokovi za ispunjenje obaveza, ona strana kod koje je nastupila viša sila, može poslati saopštenje preuzeto sa sajta Trgovinsko industrijske komore Ukrajine, kao zvaničnu potvrdu nadležnog organa u Ukrajini, dovoljno da se sporazumno reši kršenje uslova ugovora. Nakon ovih okolnosti, ukoliko je potrebno, lice koje je prekršilo svoje obaveze u periodu više sile ima pravo da podnese zahtev za izdavanje odgovarajućeg uverenja u skladu sa procedurom utvrđenom Pravilnikom za svaku obavezu posebno.

Viša sila je prirodni događaj ili ljudska radnja koja se nije mogla predvideti ili sprečiti, a usled kojih je nastupila šteta, s tim da se ljudska radnja nije mogla pripisati u krivicu lica na koje bi inače padala odgovornost. Dejstvo više sile se smatra za slučaj koji oslobađa od odgovornosti za izvršavanje svih ili nekih ugovorenih obaveza i za naknadu štete za

delimično ili potpuno neizvršenje ugovorenih obaveza – onu ugovornu stranu kod koje je nastupio slučaj više sile, ili obe ugovorne strane, kada je kod obe ugovorne strane nastupio slučaj više sile, a izvršenje obaveza koje je onemogućeno zbog dejstva više sile odlaže se za vreme njenog trajanja.

UVERENJE O VIŠOJ SILI – Force Majeure Certificat je dokument koji služi da se objektivnim razlozima, privremeno ili trajno, obesnaži obaveza proistekla iz ugovornog odnosa.

Pregled aktuelnih cena berzanskih roba i procentualne promene

BERZANSKA ROBA	JEDINICA MERE	POSLEDNJA CENA	Promena			
			1D	5D	1M	YTD
Nafta WTI (bbl.)	USD/barel	111,8	▲ 2,30	▲ 17,61	▲ 21,37	▲ 48,62
Nafta BRENT (bbl.)	USD/barel	118,4	▲ 2,53	▲ 20,79	▲ 22,26	▲ 52,22
Prirodni gas (Btu.)	USD/MMBtu	5,2	▲ 0,02	▲ 9,27	▲ 12,22	▲ 39,09
Čelik (MT)	CNY/MT	5.305,7	▼ 0,05	▲ 0,31	▲ 1,42	▲ 4,52
Aluminijum (MT)	USD/tona	3.504,5	▼ 0,47	▲ 6,93	▲ 6,10	▲ 24,83
Bakar (MT)	USD/tona	10.268,0	▼ 0,26	▲ 3,68	▲ 3,56	▲ 5,63
Zlato (ounce)	USD/ounce	1.930,7	▲ 0,47	▲ 0,18	▲ 1,14	▲ 5,55
Srebro (ounce)	USD/ounce	25,0	▲ 0,97	▼ 0,28	▲ 1,91	▲ 7,34
Kukuruz (bu.)	USD/bušel	756,8	▲ 0,50	▲ 3,66	▲ 10,68	▲ 27,56
Pšenica (bu.)	USD/bušel	1.136,5	▲ 1,63	▲ 6,29	▲ 29,74	▲ 47,45
Sojina sačma (bu.)	USD/bušel	1.710,3	▲ 0,81	▲ 3,70	▲ 2,35	▲ 26,78
Šećer (lb.)	USD/funta	19,2	▲ 0,21	▲ 3,39	▲ 3,56	▲ 1,64
Suncokret seme (MT)	ZAR/tona	11.290,0	▼ 1,40	▼ 3,22	▲ 13,26	▼ 1,83
Ref. kamatna stopa (RUS)	%	20,0	0,00	0,00	▲ 110,53	▲ 135,29
Ref. kamatna stopa (UKR)	%	10,0	0,00	0,00	▲ 11,10	▲ 11,10
IMOEX Index (RUS)		2.470,5	▲ 20,04	0,00	▼ 19,91	▼ 34,77
PFTS Index (UKR)		519,2	0,00	0,00	▲ 0,00	▼ 0,68
EUR/UAH		32,4	▲ 0,19	▲ 4,05	▲ 1,73	▼ 4,65
USD/UAH		29,4	▲ 0,00	▲ 2,63	▼ 1,18	▼ 7,20

BERZANSKA ROBA	JEDINICA MERE	POSLEDNJA CENA	Promena			
			1D	5D	1M	YTD
UAH/RUB		35,1	▲ 2,08	▲ 6,84	▼ 22,19	▼ 21,68
EUR/RUB		112,3	▲ 3,82	▼ 2,76	▼ 17,84	▼ 23,91
USD/RUB		118,7	▲ 1,44	▼ 8,26	▼ 36,79	▼ 37,08

Izvor: Bloomberg

Napomena: Usd - dolar cent; MMBtu - milion britanskih termalnih jedinica; ZAR - južnoafrički rand; CNY - kineski juan; IMOEX Index - Moscow Stock Exchange Index; PFTF Index - Kiev Stock Exchange Index; UAH - ukrajinska grivna; RUB - ruska rublja.